

TALLINNA METSAKALMISTULE KAVANDATAVA TEADMATA MATMISKOHAGA EESTI RIIGIVANEMATE KENOTAAFI IDEEKAVANDI KONKURSS

SISSEJUHATUS

Varsti möödub 22 aastat Eesti iseseisvuse taastamisest. 27. märtsil ületatakse sõjaeelse vabaduse kestus päevades. Selle aja jooksul on vaatamata kõigile raskustele taastatud hulgaliselt võõrvõimu lõhutud sõjaeelseid Eesti riiklusele pühendatud mälestusmärke ja püstitatud arvukalt uusi. Ometi on meil oma riikluse ajaloo mäletamisel ja tähistamisel siiani suuri lünki.

Okupatsioonirežiimi kehtestamisel tabas esimene kõige valusam löök Eesti riigi poliitilist eliiti, omariikluse vaimu kandjaid. Lühikese aja jooksul vahistati ja hukati palju silmapaistvaid Eesti poliitikuid ja riigitegelasi. Üheks kõnekamaks rühmaks tollaste ohvrite hulgas olid üheksa Eesti riigivanemat-valitsusjuhti, kes vangistati ja hukati juba uue riigikorra esimestel aastatel. Eriti traagilise alatooni loob asjaolu, et mõnel juhul pole teada isegi mitte hukkamise aeg ja koht, matmisest rääkimata.

Selle valusa ajalootõe teadvustamiseks ja hukkunute mälestamiseks ongi kavandatud käesolev ideekavandite võistlus Tallinna Metsakalmistule teadmata hauakohaga Eesti riigivanemate kenotaafi püstitamiseks.

1. VÕISTLUSTINGIMUSTE ÜLDOSA

1.1. Konkursi korraldajad

MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum (peakorraldaja)
Riigikantselei
Eesti Arhitektide Liit
Eesti Kunstnike Liit

1.2. Konkursi vorm

Konkurss on avalik, üheetapiline ja anonüümne ideelahenduse võistlus.

1.3. Võistlusülesande eesmärk, võistlustöö asukoht ja objekt

1.3.1. Konkursi eesmärk

Konkursi eesmärgiks on leida parim paigutus ja lahendus Metsakalmistule teadmata hauaga Eesti riigivanemate kenotaafi rajamiseks ja ideekonkursi võitjaga tema pakutud ideekavandi alusel lepingu sõlmimine kenotaafi teostamiseks.

1.3.2. Asukoht ja konkursi objekt

Konkursiga plaanitav kenotaaf on kavas püstitada Tallinna Metsakalmistule Konstantin Pätsi perekonna hauaplatsi kõrvale. Konkursiga käsitletav ala on antud võistlustingimuste lisa 3.

1.3.3. Kenotaafi sisuline ja vormiline mõtestamine koos põhjendusega on autorite vaba otsustus. Kenotaafi lahendus peab sobima Metsakalmistu maastiku, haljastuse ja väljakujunenud hauatähistuste üldilme ning mastaabiga. Võistluse korraldajad, Tallinna Kultuuriväärtuste Amet ja Tallinna

Keskkonnaamet on seadnud kenotaafi kavandile järgmised mahulised, kujunduslikud ja keskkondlikud piirangud (p 1.4).

1.4. Üldnõuded kujundusele

- 1.4.1. Memoriaal peab olema autori(te) originaallooming ja tehniliselt teostatav.
- 1.4.2. Kasutatud materjalid peavad olema väljendusrikkad, lähtuma kestvusest ja vastu pidama erinevatele ilmastikutingimustele. Kenotaafi ala maapinna kujundamisel tuleb arvestada asjaoluga, et osa suuremaarvulise osavõtuga mälestusüritusi toimuvad talvisel või sademeterohkel aastaajal.
- 1.4.3. Kenotaafi kujundus peab arvestama vajadusega pärgade paigutamiseks erinevatel aastaegadel. On soovitatav näha ette võimalused küünalde või tõrvikute ja lippude paigutamiseks mälestusüritustel.
- 1.4.4. Kenotaafi kavand peab sisaldama Eesti riigivapi kujutist.
- 1.4.5. Kenotaafi mahulise osa maksimaalne kõrgus maapinnast tohib olla kuni 0,7 m.
- 1.4.6. Erinevate aiamotiivide kasutamine ala ümbritsemiseks ei ole lubatud.
- 1.4.7. Kenotaafi ümbritseval alal tuleb säilitada olemasolev looduslik ilme ja kõrghaljastus. Suuremahulise haljastuse lisamine ei ole lubatud.
- 1.4.8. Olemasoleva teedevõrgu muutmine ei ole lubatud.
- 1.4.9. Kenotaafil esitatav tekstiline osa on antud võistlustingimuste lisas 2.
- 1.4.10. Võistlustingimused on kooskõlastanud
 - Riigikantselei
 - Tallinna Kultuuriväärtuste Amet
 - Tallinna Keskkonnaamet
 - Eesti Arhitektide Liit
 - Eesti Kunstnike Liit

1.4. Konkursi ajakava

- 1.4.1. Konkurss algab võistluskutse avaldamisega 25. märtsil 2013 Eesti Arhitektide Liidu kodulehel www.arhliit.ee ja Eesti Kunstnike Liidu kodulehel www.eaa.ee
- 1.4.2. Konkursi kohta küsimuste esitamise viimane päev on 15. aprill 2013. Vastused küsimustele antakse hiljemalt 22. aprilliks 2013.
- 1.4.3. Võistlustööde esitamise tähtaeg on 14. juuni 2013.
- 1.4.4. Konkurss lõpeb võidutööde märgusõnade avalikustamisega 20. juunil 2013 ja võitjate väljakuulutamiselega 23. juunil 2013.

1.5. Konkursist osavõtu õigus

- 1.5.1. Konkursist võivad osa võtta nii üksikisikud kui võistkonnad.
- 1.5.2. Ideekonkursist ei tohi osa võtta žürii esimees, žürii liikmed, žürii sekretär ega eksperdid ja isikud, kes on osalenud konkursi ettevalmistamisel, ning samade isikute äripartnerid ja abikaasad ning esimese ja teise astme sugulased.

1.6. Žürii

1.6.1. Žürii koosseis on:

Žürii esimees: Jaan Elken, Eesti Kunstnike Liit
Žürii liikmed: Trivimi Velliste, MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum
Elle Lees, MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum
Mare Mikof, Eesti Kunstnike Liit

Leonhard Lapin, Eesti Arhitektide Liit
Katrín Koov, Eesti Arhitektide Liit
Urmas Kaldaru, Tallinna Linnaplaneerimise Amet

Žürii sekretär: Siiri Liiv, MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum
Žürii eksperdid: Artur Ümar, Tallinna Kultuuriväärtuste Amet
Mart Kalm, arhitektuuriajaloolane
Tiit Trummal, võistlustingimuste koostaja

1.6.2. Hääletamine on žürii koosolekul avalik. Žürii esimees hääletab viimasena. Hääle võrdse jagunemise korral on otsustav žürii esimehe hääl.

1.6.3. Žürii võib vajadusel kaasata lisaeksperte. Ekspertidel on õigus osaleda žürii koosolekul, kuid otsuste tegemisel puudub eksperdil hääleõigus ja tema arvamus on žüriile soovituslik.

1.6.4. Žürii võib vajadusel kaasata varuliikmeid, kes asendavad punktis 1.6.1 nimetatud žürii liikmeid. Varuliige omab hääleõigust üksnes puuduva põhiliikme asendamise korral.

1.7. Konkursi auhinnad

1.7.1. Võistlusel antakse välja viis rahalist auhinda.

- Esimene auhind 3000 EUR
- Teine auhind 2000 EUR
- Kolmas auhind 1000 EUR
- Ostuauhinnad 2 x 500 EUR

1.7.2. Žüriil on õigus vastava tasemega tööde puudumisel auhinda muuta ja auhinnasummasid ümber jagada, kuid ei ole õigust vähendada auhinnafondi kogusummat.

1.7.3. Auhiinad maksab välja MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum kuu aja jooksul pärast võistlustulemuste teatavastegemist nimekaardil märgitud füüsilis(t)ele isiku(te)le või äriühingu(te)le nimekaardil märgitud arvelduskonto(de)le vastavalt seal märgitud auhinna protsentuaalsele jaotumisele.

1.7.4. Füüsilistele isikutele väljamakstava auhinna punktis 1.7.1 nimetatud summast peetakse vastavalt Eesti Vabariigi maksuseadustele kinni tulumaks.

1. 8 Esitatava võistlustöö pakendi koosseis ning võistlustöö vorm, maht, koosseis ja keel

1.8.1. Ideekonkursi töö esitatakse ühes kinnises, ilma väliste eraldusmärkideta pakendis pealkirjaga "Eesti riigivanemate kenotaafi kavandivõistlus".

Võistlusele esitatav töö peab sisaldama võistlustööd ja kinnist läbipaistmatut ümbrikku „Nimekaart“.

1.8.2. Nõuded esitatavale võistlustööle:

1.8.2.1. Töö graafiline osa tuleb esitada kõvald planšettidel suurusega A1. Planšette võib esitada maksimaalselt 2 ning need peavad sisaldama:

- asendiplaani M 1 : 250 võistlustingimuste lisas etteantud mahus;

- kenotaafi ala põhiplaani M 1 : 50;
 - vajalikke vaateid, lõikeid ja detaile kavandi lahenduse selgitamiseks sobivas mastaabis;
 - vähemalt 2 fotomontaaži kavandist asukoha reaalkeskkonnas.
- Kogu võistlustöö tekstiline ja graafiline osa ning illustreerivad fotod maketist peavad olema esitatud ka trükikõlbulike pdf- või jpg-failidena CD-l või DVD-l.

1.8.2.2. Makett M 1 : 20.

1.8.2.1. Seletuskiri kavandi ideestiku, kasutatavate materjalide ja tehnilise lahenduse selgitamiseks mahus 1 lk A4-formaadis.

1.8.3. „Nimekaart“ , mis sisaldab töö tegijate nime(d), aadressi(d), e-posti aadressi(d) ja telefoninumbri(d) ning vajadusel viite, kellele kuulub töö autoriõigus ja kellega töö võidu korral korraldajad asuvad läbirääkimistesse edasise tegevuse suhtes.

1.8.4. Osavõtukeel

Konkursi keel on eesti keel.

1.9. Võistluse hindamiskriteeriumid

Žürii hindab töid lähtuvalt töö vastavusest võistlustingimustele, idee kandvusest, sobivusest Metsakalmistu keskkonda, kunstilise lahenduse veenvusest, väljendusrikkusest ja tehnilisest teostatavusest.

Žürii töö protokollitakse. Žürii töö ava- ja lõpp-protokoll avalikustatakse.

2. VÕISTLUSPROTSESS

2.1. Võistlustingimuste väljastamine

Konkursitingimused on alla laetavad Eesti Arhitektide Liidu kodulehelt www.arhliit.ee ja Eesti Kunstnike Liidu kodulehelt www.eaa.ee alates 25. märtsist 2013. a.

2.2. Küsimuste esitamine ja neile vastamine

Küsimusi ideekonkursi kohta võib esitada kuni 15. aprillini 2013 (kaasa arvatud) aadressil info@arhliit.ee . Kõik küsimused peavad olema esitatud eesti keeles. Korraldaja annab vastused eesti keeles. Küsimustele vastatakse 5 tööpäeva jooksul. Küsimused ja vastused pannakse üles Eesti Arhitektide Liidu kodulehel www.arhliit.ee.

2.3. Võistlustöö esitamine ja anonüümsuse tagamine

2.3.1. Konkursitööde esitamise tähtaeg on 14. juuni 2013 kell 16.00.

Tööd tuleb tuua: Tallinna Linnaarhiiv, Tolli tn 6, Tallinn. Posti teel ei saa töid saata.

2.3.2. Konkurss on anonüümne ja märgusõnaline. Kõik üksikud joonised, maketid ja seletuskiri peavad olema varustatud sõnalise märgusõnaga (embleem või numbrikombinatsioon ei ole lubatud).

2.4. Võistleja kvalifitseerumine

Žürii otsustab avaistungil, millised tööd pääsevad hindamisele. Konkursitöö võib jääda hindamata järgmistel põhjustel:

- töö laekus tähtajast hiljem;
- töö ei vasta konkursi tingimustele;
- žürii peab tööd ebaprofessionaalseks.

2.7.1. Saabunud võistlustööd avatakse istungil, kus osalevad žürii sekretär, korraldav toimkond ja vähemalt üks žürii liige. Avamisel koostatakse tööde avamise protokoll, mis fikseerib tööde koguarvu, saabumise järjekorranumbrile vastava märgusõna ja märgusõnale vastava töö koosseisu. Avamise protokoll kuulub avalikustamisele võistluse koduleheküljel.

2.5. Žürii töökord

Tööde hindamisel (žürii istungitel) võivad viibida vaid žürii esimees, liikmed, sekretär ja eksperdid. Žürii istungit juhatab žürii esimees.

Žürii on otsustusvõimeline ka siis, kui üks žürii liikmetest ei saa ettenägematul põhjusel (haigus vms) töös osaleda.

Hääleõigus on žürii liikmetel. Vajaduse korral on žüriil õigus küsida ja juhendada ekspertide arvamustest. Ekspert on erialaspetsialist, kellelt žürii palub mingis aspektis hinnangut, eksperdil ei ole hääleõigust.

2.6. Võistlustulemuste avalikustamine

2.6.1. Konkurs lõpeb tulemuste avalikustamisega hiljemalt 23. juunil 2013.

Võidutööde märgusõnad avaldatakse Eesti Arhitektide Liidu kodulehel

www.arhliit.ee ja Eesti Kunstnike Liidu kodulehel www.eaa.ee 20. juunil 2013.

2.6.2. Konkurs lõpeb auhinnatud võistlustööde märgusõnadele vastavate nimekaartide ümbrike avamisega ja autorite avalikustamisega võistluse žürii avalikul koosolekul 23. juunil 2013. Žürii avaliku koosoleku toimumise koht ja aeg teatatakse täiendavalt Eesti Arhitektide Liidu kodulehel www.arhliit.ee ja Eesti Kunstnike Liidu kodulehel www.eaa.ee 20. juunil 2013.

2.7. Auhindamata/välja ostmata võistlustööde tagastamine, korraldajate vastutus

Auhindamata konkursitööd saab tagasi registreerimise kviitungi esitamisel Tallinna Linnaarhiivist kuni 6 (kuus) kuud pärast konkursi lõppemist. Konkursi korraldajal on kohustus konkursitööd anonüümselt (nimeümbrikku avamata) nimetatud kuupäevani säilitada. Hiljem ei ole korraldajatel kohustust auhindamata võistlustööde eest vastutada. Konkursil osalemisega seotud kulutusi Osalejale ei hüvitata.

2.8. Konkursile järgnev tegevus

Konkursi võidutöö võetakse aluseks edasise kenotaafi rajamisega seotud tegevuse kavandamisel.

2.8.1. Konkursi võitjaga lepitakse kokku tingimused ideekavandi teostuse osas ja seejärel sõlmitakse konkursi võitjaga leping töö teostamiseks.

2.8.2. Võitnud töö autor loovutab korraldajale pärast lepinguga tellitavate tööde vastuvõtmist ja nende eest tasumist autoriõigusseaduses nimetatud autori kõik varalised õigused lepingu täitmise käigus loodud teosele; samuti lähevad korraldajale üle lepingu täitmise käigus koostatud dokumentide ja materjalide omandiõigused. Teose varaliste autoriõiguste omandamine loetakse tasuta lepinguga tellitava töö maksumuses.

2.9. Võidutöö kasutamisest loobumine

2.9.1. Korraldajad reserveerivad endale õiguse mitte aktsepteerida esimese auhinna saanud autori(te) esmaõigust juhul, kui:

2.9.1.1 töö hind on tunduvalt kõrgem vastava valdkonna väljakujunenud hinnatasemest;

2.9.1.2 töö tegemise tähtaeg on pikem, kui korraldajad peavad mõistlikuks;

2.9.1.3 korraldajad ei pea võimalikuks edasist projekteerimist;

2.9.1.4 seda tingivad korraldajast sõltumatud asjaolud, mida loetakse tavapäraselt vääramatuks jõuks;

2.9.1.5 ei saavutata kokkulepet projekteerimislepingu osas;

2.9.1.6 esimese auhinna võitnud töö esitaja ei soovi projekteerimislepingut sõlmida.

2.9.2. Juhul, kui ideekonkursi võitjaga ei saavutata kokkulepet projekteerimise lepingu sõlmimiseks, siis on võistluse korraldajal õigus alustada läbirääkimisi ideekonkursil paremuselt järgmiste tööde autoritega riigivanemate kenotaafi teostamiseks.

2.10. Autoriõigus, omandiõigus, varalised õigused

2.10.1. Auhindamata tööde omandiõigus ja autoriõigused jäävad nende autoritele. Auhinnatud võistlustööde omandiõigus läheb üle võistluse korraldajale.

2.10.2. Võistlustööde, sh ka võidutöö autoriõigus jääb võistlustööde autoritele.

2.10.3. Võistlustöö esitajale jääb õigus teostada oma kunstilis-arhitektuurne projekt seaduses ettenähtud korras, vastutades töö autori(te) varaliste õiguste realiseerumise eest.

2.3.4. Ideekavandi võistluse võitnud osalejale kuuluvad vastavalt kehtivale autoriõiguse seadusele ja kokkulepetele autoritega Lepingu ja selle lisade alusel teostatud Projekteerimistöole tekkinud autorite varalised õigused ning tal on õigus kasutada autorite isiklikke õigusi.

LISA 1

Kenotaafil esitatav tekstiline osa (esitada antud järjekorras)

TEADMATA HAUAS EESTI RIIGIVANEMATELE *IN MEMORIAM*

(Lisandub Eesti riigivapi kujutis vastavalt Riigikantselei kodulehel antule)

(Üheksa Eesti riigivanema nimed kronoloogilises järjekorras)

JAAN TÕNISSON

ADO BIRK

ANTS PIIP

JUHAN KUKK

FRIEDRICH KARL AKEL

JÜRI JAAKSON

JAAN TEEMANT

KAAREL EENPALU

HEINRICH MARK

Vastavalt ideekavandi lahendusele eraldi infoplokk riigivanemate nimede, sünni-surmadaatumite ja paikadega ning Vabadusristi tähistega.

(Võib olla väiksemas kirjas ja ka kenotaafi peamahust eraldi objektina.)

JAAN TÕNISSON VR III/1

22. XII 1868 Viljandimaa, Viljandi (Viiratsi) v. – 1941?

ADO BIRK

14. XI 1883 Viljandimaa, Tarvastu v. – 2. II 1942 Sevurallagi vangilaager

ANTS PIIP VR III/1

28. II 1884 Viljandimaa, Tuhalaane (Karksi) v. – 1. X 1942 Solikamski vangilaager

JUHAN KUKK VR III/1

13. IV 1885 Virumaa, Salla (Väike-Maarja) v. – 4. XII 1942 Kargopollagi vangilaager

FRIEDRICH KARL AKEL

5. IX 1871 Pärnumaa, Pornuse (Viljandimaa, Halliste) v. – 3. VII 1941 Tallinn

JÜRI JAAKSON VR III/1

16. I 1870 Viljandimaa, Karula (Saarepeedi) v. – 20. IV 1942 Sosva vangilaager

JAAN TEEMANT

24. IX 1872 Läänemaa (Pärnumaa), Varbla v. – 1941?

KAAREL EENPALU

28. V 1888 Tartumaa, Vesneri (Tartu) v. – 27. I 1942 Vjatka vangilaager

HEINRICH MARK

1. X 1911 Võrumaa Krootuse (Kõlleste) v. – 2. VIII 2004 Stockholm

LISA 2

AJALOOLINE ÜLEVAADE

27. märtsil 2013 saab meie praegune iseseisvusaeg pikemaks sõjajärgsest. Riigiõiguslikult enam kui 95 aastat katkematult kestnud Eesti Vabariik on olnud iseenda peremees vaid kaks korda 7890 päeva. See ei ole väga pikk aeg.

Ometi on 24. veebruaril 1918 välja kuulutatud Eesti Vabariigil olnud ühtekokku kuusteist riigivanemat või riigipead, kes on tänaseks manalateedel. Riigi esimene, 1920. aastal vastu võetud põhiseadus ei näinud ette presidendi institutsiooni. Riigikogu esimees ja riigivanem valitsusjuhina olid kaks kõrgeimat ametikandjat. Valitsused ja sellest johtuvalt ka riigivanemad vahetusid sageli. Nende õlgadele langes hiiglaslik riigi ülesehitamise koorem, mille kandmiseks eesti rahval puudus varasem kogemus. Kõigist kriisidest hoolimata saadi oma ülesandega hakkama ja Teise maailmasõja eelõhtuks oli Eestist saanud arenenud kõrgkultuuriga väikeriik.

Saatanlik tehing kahe kiskjaliku suurriigi vahel paiskas Eesti riigi ajaloo kuristikku, millest hoidumiseks polnud vähimatki võimalust isegi tagantjärele tarkuses. Selles peitub Eesti maa ja rahva suurim traagika. See oli erakordselt traagiline nende jaoks, kes olid püüdnud anda endast kõik, et Eesti oleks elamisväärne riik oma rahvale.

Kõige kõnekam on seik, et vaid kõige viimane eelnimetatud kuueteistkümnest – president Lennart Meri – võis kogeda loomulikku surma oma kodus. Ent tedagi oli lapsena küüditatud loomavagunis. Eesti Vabariigi ülejäänud kõrgemate aukandjate surm oli ühel või teisel viisil vägivaldne, ebaloomulik.

Üheksa riigivanemat puhkavad nimeta hauas, teadmatuses. Võimalik, et mõnel neist polegi hauda. Eesti vajab paika – kõnekat mälestusmärki –, kuhu selle rahva pojad ja tütreid nii nüüd kui tulevikus saaksid tulla ja oma austust avaldada. Ning ühtlasi mõtelda oma maa ja rahva saatuse üle, oma riigi tähenduse üle, oma vabaduse hinna üle.

9 RIIGIVANEMAT NIMETA HAUDADES

Jaan Tõnisson 1868–1941(?), VR III liigi 1. järgu kavalier

Sündis 22. dets 1868 Viljandimaal end Viljandi (Viiratsi) vallas. Lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Asutas Rahvameelse Eduerakonna, ajalehe Postimees toimetaja ja omanik. I Vene Riigiduuma saadik, Maanõukogu ja Asutava Kogu liige, Riigikogu esimees kaks korda, Riigikogu 5. koosseisu liige, Eesti esindaja välismaal ja välisminister, neljakordne valitsusjuht, sh kahekordne riigivanem 1927–1928 ja 1933, tegutsenud advokaadina, Tartu ülikooli professor, EÜSi auvil. Vahistati 11. dets 1940, Tallinna tribunali 2. juuli 1941 otsuse kohta andmed puuduvad, matmiskoht teadmata.

Ado Birk 1883–1942

Sündis 14. nov 1868 Viljandimaal Tarvastu vallas. Lõpetanud Peterburi ülikooli õigusteaduskonna. Eesti Talurahva Liidu ja Eesti Radikaaldemokraatliku erakonna asutajaid. Maanõukogu liige ja esimees, Asutava Kogu liige ja abiesimees, kahekordne välisminister, lühiajaliselt peaminister (riigivanem) 1920, saadik Nõukogude Liidus. Töötanud juristina, statistikabüroo juhina, ajalehetoimetuses, filmiäri alal, EAÕK sinodi ilmiksekretär. Vahistati 14. juunil 1941, mõisteti surma, kuid suri 2. veebr 1942 Venemaal Sevurallagis, matmiskoht teadmata.

Ants Piip 1884–1942, VR III liigi 1. järgu kavalier

Sündis 28. veebr 1884 Viljandimaal end Tuhalaane (Karksi) vallas. Lõpetanud Peterburi ülikooli õigusteaduskonna. Eesti Tööerakonna asutajaid. Maanõukogu liige, Asutava Kogu, I Riigikogu ja Riigivolikogu liige, Eesti esimene välisesindaja Lääne-Euroopas, saadik Suurbritannias, peakonsul Ameerika Ühendriikides, pea- ja sõjaminister, riigivanem 1920–1921, neljakordne välisminister, Tartu ülikooli rahvusvahelise õiguse professor. Vahistati 30. juulil 1941, suri 1. okt 1942 Venemaal Solikamski vangilaagris, matmiskoht teadmata.

Juhan Kukk 1885–1942, VR III liigi 1. järgu kavalier

Sündis 13. apr 1885 Virumaal end Salla (Väike-Maarja) vallas. Lõpetanud Riia polütehnikumi kaubandusteaduskonna. Eesti Tööerakonna asutajaid. Maanõukogu liige, Asutava Kogu, I ja II Riigikogu liige, Riigikogu esimees. Iseseisvusmanifesti autor. Kolmekordne minister, riigivanem 1922–1923, Eesti Tarvitajate Ühisuse Keskühisuse esimees, Eesti Panga direktor, Balti Puuvillavabriku direktor, Nõmme Rotary klubi asutaja, ÜS Liivika auvil. Vahistati 16. okt 1940, suri 4. dets 1942 Venemaal Kargopollagi vangilaagris, matmiskoht teadmata.

Friedrich Karl Akel 1871–1941

Sündis 5. sept 1871 Pärnumaal end Pornuse (Viljandimaa, Halliste) vallas. Lõpetanud Tartu ülikooli arstiteaduskonna. Eesti Kristliku Rahvaerakonna asutajaid. II ja III Riigikogu ning Riiginõukogu liige. Saadikuna Soomes, Rootsis, Norras, Taanis, Saksamaal ja Hollandis, kolmekordne välisminister, riigivanem 1924. Osalenud arstina Vene-Jaapani sõjas, töötanud Tallinnas silmaarstina. Tallinna linnavolikogu esimees, Eesti Olümpiakomitee ja spordiseltsi Kalev esimees, Eesti Põlevkivitööstuse juhatuse esimehe asetäitja, korp! Fraternitas Estica auvil. Vahistati 17. okt 1940, lasti maha 3. juulil 1941 Tallinnas, matmiskoht teadmata.

Jüri Jaakson 1870–1942, VR III liigi 1. järgu kavalier

Sündis 16. jaan 1870 Viljandimaal end Karula (Saarepeedi) vallas. Lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Tegutsenud Venemaa Ajutise Valitsuse kubermangukomissari abina, töötanud advokaadina. Eesti Rahvaerakonna asutajaid. Maanõukogu liige ja abiesimees, Riigikogu nelja koosseisu ja Riiginõukogu liige, kohtuminister, riigivanem 1924–1925, Eesti Panga president, Tallinna Rotary klubi esimees. Vahistati 14. juunil 1941, lasti maha 20. apr 1942 Venemaal Sosva vangilaagris, maetud ühishauda.

Jaan Teemant 1872–1941(?)

Sündis 24. sept 1872 Läänemaal (Pärnumaa) Varbla vallas Illusti mõisas. Lõpetanud Peterburi ülikooli õigusteaduskonna. 1905. a poliitiliste sündmuste keerises pagulasena Šveitsis ja asumisel Arhangelstsis. Eesti Maanõukogu liige ja abiesimees, Asutava Kogu ja II–V Riigikogu liige, Eesti Vabariigi esimene prokurör, neljakordne riigivanem 1925–1927 ja 1932. Töötanud Tallinnas advokaadina ja ajalehe Teataja toimetuses, Tallinna linnavolikogu saadik, Tartu ülikooli audoktor, korp! Rotalia vil. Vahistati 23. juulil 1940, kohtuotsuse täitmisest ja Venemaa vangilaagritest andmed puuduvad. Tõenäoliselt lasti maha 1941. a juulis Tallinnas.

Kaarel Eenpalu 1888–1942

Sündis 28. mail 1888 Tartumaal end Vesneri (Tartu) vallas. Õppis Tartu ülikoolis õigusteadust ja sooritas lõpueksamid Moskva ülikoolis. Osales I maailmasõjas ja Vabadussõjas. Asutava Kogu, Riigikogu viie koosseisu ja Riigivolikogu liige, Riigikogu esimees, riigikontrolör, siseminister, riigivanem 1932, peaministri asetäitja ja peaminister, Eesti Politsei asutaja. Vahistati 24. juulil 1940, suri 27. jaanuaril 1942 Venemaal Vjatka vangilaagris, matmiskoht teadmata.

Heinrich Mark 1911–2004

Sündis 1. okt 1911 Võrumaal end Krootuse (Kõllestes) vallas. Lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Töötas algkooliõpetajana, hiljem vandeadvokaadina Tartus ja Tallinnas. 1943 põgenes Soome ja edasi Rootsi, kus tegutses Eesti Rahvusnõukogu peasekretärina ja Eesti Vabariigi Valitsuse eksiilis riigisekretärina. Eesti Komitee esimees ja auesimees, EV Valitsuse eksiilis peaministri asetäitja ja sõjaminister, EV Valitsuse eksiilis peaminister vabariigi presidendi ülesandeis 1990–1992. Riigivapi II klassi teenetemärgi kavaler, Tartu ülikooli audoktor. Suri 2. aug 2004 Stockholmis, tuhk puistati Stockholmi Metsakalmistu mälestusmurule.

On silmatorkav, et enamikul nimetatud riigivanematel on surma-aastaks kas 1941 või 1942. See on aeg, mil Eesti Vabariik oli äsja Nõukogude Liidu poolt sõjaliselt okupeeritud ja siis teisele okupandile, natslikule Saksamaale loovutatud. Eesti riigimehed hukkusid Venemaa halastamatutes surmalaagrites ja nende surnukehad kadusid teadmatusse. Nende saatus on jutustus sellest, kui küüniline ja jõhker oli Nõukogude impeerium. Ja seda mitte ainult Eesti, vaid kogu maailma silmis.

Järeltulevad põlved on kohustatud seda ajalugu tundma.

*Ülevaate koostas MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum.
Märts 2013*

LISA 3

VÕISTLUSE ALUSPLAANID JA FOTOD ASUKOHAST

1. Geodeetiline alusplaan DWG.
2. Ideekonkursi situatsioon M 1 : 750 (A4-formaat), pdf.
3. Ideekonkursi võistlusala asendiplaan M 1 : 250 (A3-formaat), pdf.
4. Ideekonkursi võistlusala M 1 : 100 (A3-formaat), pdf.
5. Fotod võistlusalast Tallinna Metsakalmistul.